DIMENSIUNEA POLITICO-JURIDICĂ A FORMEI DE GUVERNĂMÂNT ÎN STATELE CONTEMPORANE

Adrian CRAINIC

CZU: 342.51 adrian.crainic37@gmail.com

The form of government is an essential aspect of the state structure nowadays. This political-legal concept is of particular importance for the characteristics and typology of states from the perspective of the way state power is organized. In the content of the work, emphasis was placed on the universal trait of the form of government as an element that can characterize all the states of the world.

Scopul lucrării constă în realizarea unei cercetări multicuprinzătoare a conceptului „formă de guvernământ", fiind relevată oportunitatea examinării caracteristicilor statului și sub aspectul formei de guvernământ.

Actualitatea și importanța temei abordate. Conceptul „formă de guvernământ", în ipostaza sa terminologică și de conținut, are o gamă foarte variată de interpretări și considerații. Din perspectivă terminologică, cele mai întâlnite forme de exprimare sunt „forma de guvernământ", „formă de guvernare". Iar în legătură cu semnificația și importanța teoretico-practică, în literatură pot fi atestate variate puncte de vedere: de la considerarea oportună a analizei în continuare a statului contemporan din perspectiva formei de guvernământ până la minimalizarea importanței acesteia pentru cercetarea statului, sau chiar excluderea generală a oricărei mențiuni despre forma de guvernământ, ca un concept ce ar explica și ar caracteriza anumite părți ale statului. În pofida acestei abordări contradictorii ce persistă în doctrină, ținând cont de o serie de factori, de analiza formei de guvernământ și de modul în care acest concept evoluează în definirea statelor contemporane, în cadrul lucrării s-a constatat că studierea formei de guvernământ rămâne a fi actuală și foarte importantă în efortul general de studiere a statului. În argumentarea acestei poziții, sumar în cadrul tezei a fost făcută și o retrospectivă istorică a accepțiunilor care au existat în privința formei de guvernământ pe parcursul istoriei.

Importanța formei de guvernământ rezidă și în locul special pe care îl are acest concept și element în cadrul structural și organic al conceptului formei de stat. Astfel, așa cum statului, ca entitate ce consemnează forma superioară de organizare a societății umane, îi este intrinsecă forma de stat ca modalitatea de bază ce îl poate caracteriza și în raport cu ale cărei trăsături se pot diferenția statele din această perspectivă, așa și forma de guvernământ ca element al formei de stat este indispensabilă atât pentru morfologia puterii politice a statului, cât și pentru forma de stat în ansamblu, întrucât reprezintă partea exterioară și cea mai evidentă a statului. Prin intermediul formei de guvernământ statul devine vizibil și palpabil în relația cu cetățenii săi și cu

comunitatea internațională. Corespunzător, forma de guvernământ reprezintă modalitatea prin care se manifestă puterea politică a statului și se exercită autoritatea asupra cetățenilor și teritoriului său.

Legătura strânsă dintre forma de stat și forma de guvernământ a făcut posibilă reținerea în cadrul tezei a unei idei de bază a lui Cristian Ionescu referitor la conceptele universale de drept constituțional [1], care poate fi extinsă și asupra formei de guvernământ, evidențiind-o într-un context mai universal, astfel încât să caracterizeze toate statele lumii.

Importanța teoretică și practică a acestui concept pentru statele contemporane a fost dedusă în cuprinsul studiului prin constatarea faptului că în textele constituționale ale multor state se regăsesc prevederi exprese care indică forma de guvernământ a statului. Spre exemplu, în cazul Bulgariei [2] și al Greciei [3], în normele constituționale ca formă de guvernământ este stabilită republica parlamentară, iar în cazul Republicii Kazahstan – republica prezidențială [4]. De asemenea, importanța acestui element al formei de stat a fost evidențiată și prin faptul că în denumirea oficială a majorității statelor lumii sunt termeni care indică concret forma de guvernământ (reieșind din Lista denumirii statelor [5]), spre exemplu: Republica Moldova, Regatul Haşemit al Iordaniei, Sultanatul Oman, Republica Federativă Germania etc.

Încadrarea statelor într-o anumită categorie se realizează anume în virtutea unei analize a specificului de reglementare constituțională a modului de organizare a puterii de stat, precum și a modului în care în practică este exercitată puterea de stat. Respectiv, a fost constatat că statele se încadrează gradat pe scala formelor de guvernământ. În special pentru statele democratice - republici, încadrarea unui stat într-o anumită formă de guvernământ într-un chip mai reușit se realizează anume prin intermediul aplicării unor metodici de evaluare a indicelui prezidențialismului/parlamentarismului ce se realizează în considerarea unor criterii, în teză fiind reținută metodica Krouwel cu îmbunătățirile propuse de autorul autohton Marcel Cușmir. Anume gradul de incidență a indicelui prezidențialismului/parlamentarismului în structura distribuirii atribuțiilor puterii în stat și determină locul statului în categoria formelor de guvernământ republicane cu regim politic democratic.

O categorie aparte de state, care cu greu pot fi încadrate în una dintre primele două categorii de state, din perspectiva modului de numire dar și de funcționare a instituției șefului de stat, o constituie statele cu formă de guvernământ atipică. Această categorie mai distinctă de state din perspectiva formei de guvernământ este prezentată în cazul republicilor cu elemente monarhice (RPD Koreeană, RI Iran) unde șeful statului exercită această funcție pe viață și a monarhiilor cu elemente republicane (EAU, Malaysia) unde mandatul monarhului ales are o durată concret determinată.

Concluzii

Conceptul „formă de guvernământ”, datorită structurii sale terminologice și varietății de accepțiuni pentru care optează autorii din diverse state, precum și în contextul evoluției statului și a conceptului „formă de guvernământ” în istorie, a devenit o noțiune teoretică exacerbat de complexă.

În cuprinsul lucrării a fost împărtășită poziția potrivit căreia formei de guvernământ ca element al formei de stat îi revine sarcina anume de a evidenția nu doar modul și calea de desemnare a șefului de stat în funcție, dar și în perspectiva metodelor și mijloacelor de organizare a puterii de stat, a raporturilor dintre organele puterii executive și ale celei legislative sau alte organe supreme, precum și a rolului șefului statului în aceste relații constituționale.

Având în vedere specificul reglementărilor constituționale și al practicii politice a statelor contemporane, statele, de regulă, nu se pot încadra dintr-o perspectivă unilaterală într-o anumită forma de guvernământ. În funcție de respectivele particularități, fiecare stat poate întruni mai degrabă un număr de caracteristici mai mare sau mai mic ce l-ar clasifica și încadra într-o anumită categorie din perspectiva formei de guvernământ. Respectiv, încadrarea statului într-o categorie anumită se poate realiza într-un mod mai reușit anume în virtutea unor criterii științific fundamentate potrivit metodicilor speciale elaborate în acest sens.

În contextul actual, forma de guvernământ rămâne un element esențial al formei de stat, care caracterizează statul contemporan. Evoluția formelor de guvernământ și diversitatea modalităților de organizare a puterii de stat sunt exprimate în cel mai bun și flexibil mod de conceptul „formă de guvernământ". Acesta continuă să fie o componentă vitală în înțelegerea și analiza structurii politice și juridice a statelor contemporane.

Referințe:

1. IONESCU,C *Tratat de drept constituțional contemporan.* Ediția a 3-a. București: C.H. Beck, 2019, p.167.
2. Constituția Republicii Bulgaria, Disponibil: https://constitutii.files.wordpress.com/2013/02/bulgaria.pdf
3. Constituția Republicii Elene, Disponibil: https://constitutii.files.wordpress.com/2013/01/grecia.pdf
4. Constituția Republicii Kazahstan, Disponibil: https://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution
5. Lista denumirii statelor, adoptată în cadrul celei de-a 11-a conferințe a ONU pentru Standardizarea Denumirilor Geografice Disponibil: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/ungegn/docs/11th-uncsgn-docs/E_Conf.105_13_CRP.13_15_UNGEGN%20WG%20Country%20Names%20Document.pdf

Recomandat
***Elena ARAMĂ,** dr. hab., prof. univ.*